

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Zeynep ÜNSAL

Şehit Emre Tunca İlkokulu

23810807009@gazi.edu.tr

ORCID: 0009-0000-7876-5642

Doç. Dr. Serkan DÜZGÜN

Gazi Üniversitesi

serkanduzgun@gazi.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8635-4181

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 28.10.2024

Revize Tarihi: 30.11.2024

Kabul Tarihi: 26.12.2024

Atf Bilgisi: Ünsal, Z. ve Düzgün, S. (2024). İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasına yönelik öğretmen görüşleri. *Sınıf Öğretmenliği Araştırmaları Dergisi (SÖAD)*, 4(2), 108-123.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı ilkökuller öğrencilerinin okuma alışkanlığını kazanmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini almak ve öğretmenlerin aktardıkları görüşler doğrultusunda var olan durumu ortaya koymaktır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile desenlenmiştir. Veriler 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Ankara'nın Çubuk ilçesinde bulunan sosyal ve ekonomik bakımdan farklı şartlara sahip 3 okuldan toplanmıştır. Kolay örnekleme yöntemi ile ilkökuller 1.,2.,3. ve 4. sınıflardan her kademedeki 3 öğretmen olmak üzere toplam 12 sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma için Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Elde edilen veriler nitel araştırmada içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda velilerin çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmada çok büyük etkisi olduğu, çocuğa kitap okumayı sevdirmeye davranışının küçük yaşta ailede kazandırıldığı, ailede kitap okuyan ebeveynlerin bulunmasının çocuğun da kitap okumasını sağladığı ve bu alışkanlığı yaşam biçimi haline getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığı kazandırmada oluşturduğu örnek davranış modellerinin çocukları etkilediği ve okuma alışkanlığı kazandırmada büyük rol oynadığı, öğretim programında okuma kazanımlarına kısmen eklemeler yapılması gerektiği, Türkçe ders kitapları öncelikli olmak koşuluyla ders kitaplarının tamamındaki metinlerin okuma anlama becerilerini geliştirecek şekilde düzenlenmesinin okuma alışkanlığına katkı sağlayacağı, bununla birlikte öğretmen rehberliğinde sınıf ve okul kütüphanelerinin kullanılmasının ayrıca veli işbirliği ile halk kütüphanelerinden faydalanılmasının okuma alışkanlığına katkı sağladığı bulgularına ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçlarından yola çıkarak öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ilgi ve isteklerinin payı büyük olduğundan bu hususlarda öğrencilerle yapılacak çalışmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okuma alışkanlığı, ilkökuller öğrencileri, sınıf öğretmeni.

TEACHERS' OPINIONS ON PRIMARY SCHOOL STUDENTS' ACQUISITION OF READING HABITS

ABSTRACT

Reading comprehension is an essential concept in terms of the student's acquisition of the processes of comprehension, analysis, establishing relationships, description, and evaluation in the cognitive learning process. When a student learning to read begins to understand what they read, their cognitive development and communication skills improve. Additionally, it is crucial for students to have strong reading comprehension skills to enhance their academic success. To improve reading comprehension skills, it is vital to instill the habit of reading in students. Reading habit is the individual's ability to read continuously and regularly throughout life, as a result of perceiving it as a necessity. Individuals who have acquired the habit of reading perform the act of reading with fondness and willingness. The aim of this research is to obtain the opinions of classroom teachers regarding primary school students' acquisition of reading habits and to reveal the current situation in line with the opinions expressed by the teachers. The study was designed using a case study, one of the qualitative research methods. The data was collected from 3 schools with different social and economic conditions in the Çubuk district of Ankara during the 2023-2024 academic year. Face-to-face interviews were conducted with a total of 12 primary school teachers, 3 from each grade from the 1st, 2nd, 3rd, and 4th grades, using a convenience sampling method. A semi-structured interview form was used as a data collection tool. Approval was received for the study from Gazi University Ethics Committee. The data obtained was analyzed using content analysis in qualitative research. As a result of the research, it was concluded that parents have a significant impact on children's acquisition of the reading habit, the behavior of making children love reading books is developed within the family at a young age, and the presence of reading parents in the family enables the child to read books and makes this habit a lifestyle. The exemplary

behavior models created by teachers in gaining the habit of reading books affect children and play a major role in acquiring reading habits. Partial additions should be made to the reading acquisitions in the curriculum, and arranging the texts in all textbooks to improve reading comprehension skills, with a focus on Turkish textbooks, will contribute to the reading habit. Additionally, it has been found that library use with teacher guidance and parent cooperation contributes to reading habits. In conclusion, the foundation of acquiring the reading habit is laid in the family. When the child reaches school age, the teacher builds on this foundation in cooperation with the parents. Based on the findings of this research, it is recommended that students be introduced to books at an early age, family members should be role models for their children in reading behavior, teachers should display attitudes towards encouraging their students to love reading, and create libraries and bookcases containing books that are relevant to students' interests and levels. Based on the results of this research, it is thought that studies to be conducted with students on these issues will contribute to the literature, as students' interests and desires have a big role in gaining reading habits.

Keywords: reading habit, primary school students, classroom teacher.

Giriş

Okuma, dil becerilerinin zihinsel becerilerle birleştirilerek anlamlandırılmasını ifade eden karmaşık bir süreç olarak tanımlanır. Geniş bir öğrenme alanına sahip olan okumayı başka bir deyişle, yazılmış olan sözcükleri bir bütün olarak kavrama işi olarak da ifade edebiliriz. Sever'e (2004) göre okuma sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir. Okuma kişiyi bir yandan bilgili ve kültürlü hale getirirken diğer yandan düşünme gücünü ve ifade yeteneğini geliştirir. Akyol'a (2020) göre okumanın temeli, yazar ile okuyucu arasında birebir iletişim kurmayı gerektiren, anlama ve anlam kurma sürecidir. Güneş (2015) okumayı "bireyin ön bilgileri ile metindeki bilgileri bütünleştirerek yeni anlamlar oluşturduğu aktif bir süreç" olarak tanımlamaktadır. Karunaratne & Navaratne (2023) okumanın diğer beceri alanlarının temeli olduğunu belirtir. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencileri okumaya teşvik etmesi iyi bir öğrenme ortamı oluşturması bağlamında da önem taşımaktadır. Okuma bireyin empati kurma becerilerini geliştirir, hayal dünyalarını zenginleştirir. Kişiliğin oluşmasında önemli bir etkidir. Okuma dil öğreniminin ve kültürel gelişimin temel taşlarından biri olarak kabul edilebilir. Eğitimin temel hedeflerinden biri olan okuma becerilerinin kazandırılması ile okuduğunu anlama becerileri önemli ve öğrencilere kazandırılması gereken bir beceri alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuduğunu anlama, öğrencinin bilişsel öğrenme sürecinde ve daha sonraki öğrenim yaşantısında kavrama, analiz etme, ilişki kurma, betimleme ve değerlendirme süreçlerinin kazanımı açısından temel oluşturabilecek önemli bir kavramdır. Günümüzde okuma ve okuduğunu anlama mutlaka sahip olunması gereken dil becerilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ancak bu beceriye tek başına sahip olmak yeterli değildir. Okumayı sürekli hale getirmek, yani alışkanlığa dönüştürmek, okumaya karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmekle sağlanabilir. Bu da küçük yaşlarda öncelikle ailelerin görevidir (Arıcı, 2008). Öğrencinin okuma alışkanlığı kazanması ona farklı bakış açıları kazandırıp onun sosyal becerilerini geliştirmektedir (Yılmaz ve Okur, 2010). Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanması, onların akademik başarılarını da arttıracaktır. Çünkü sürekli okuyan bireylerin anlama düzeyleri de gelişmektedir. Anlama düzeyi artan öğrencilerin derslerinde daha başarılı oldukları görülmektedir (Sallabaş, 2008). Okuma alışkanlığı, üzerinde önemle durulması gereken bir beceridir. Zira okuma becerisinin hem sosyal hem akademik olarak yaşamın tüm alanlarında kullanımı bu beceriyi eğitimin ve sosyal yaşamın vazgeçilmez bir unsuru kıldığı ortadadır. Hal böyle iken ve ülkelerin gelişmişlik seviyesinin arttırılması noktasında okuma becerisini alışkanlığa dönüştürmüş olması önem taşımaktadır (Kırs, 2022).

Günümüzde önemli bir kavram olarak sıkça karşımıza çıkan yaşam boyu öğrenme kavramı, okuma alışkanlığıyla mümkün olmaktadır. Bilginin sürekli yenilediği ve değiştiği bu çağda, doğru bilgiye ulaşmak okuma yoluyla mümkündür. Bu bağlamda okumayı süreklilik haline getirmek önem taşır. Okuma alışkanlığı kazanmış bireyler eğitim hayatında önemli gelişmeler kaydetmekle beraber, toplumsal yaşamda da güçlü iletişim kurma ve estetik düşünme becerilerine sahip olarak olumlu özellikler sergilemektedir. Gelişmiş bir toplumun şartlarından olan okuyan toplum olma, öncelikli olarak birey bazında gösterilecek çabalarla ulaşılabilecek bir aşamadır. Dolayısıyla gelişen birey gelişen toplumu oluşturur. (Gürsoy, 2018). Buradan hareketle de okuma alışkanlığının bireysel gelişim açısından önem taşıdığı kadar toplumsal gelişime katkı sağladığını söyleyebiliriz. Toplumsal bilinç oluşması ve kültürel zenginliklerin artması açısından okuma alışkanlığı edinmiş bireyler yetiştirmek

önem taşır. Okuma alışkanlığı kazanmış bireyler düşünen, eleştiren, kendini geliştiren bireyler olarak bilinçli bir toplum oluştururlar. Bu bağlamda gelişmiş bir ülke olmanın temelinde okuma alışkanlığı kazanmanın önemini vurgulayabiliriz. Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada çeşitli faktörlerden söz etmek mümkündür. Gambrell (2015) çocukların okuma alışkanlığının geliştirilmesinde motivasyon ilkelerine dayalı okuma öğretimi tasarlanmasının, okumayı gerçek dünyayla bağdaştırmanın önemini vurgulamaktadır. Bununla birlikte ilgi çekici ve zorluk derecesi çocukların seviyesine uygun okuma metinleri kullanmak okuma alışkanlığının kazanılmasında olumlu etki sağlamaktadır.

Şentürk (2021) okumanın küçük yaşlarda kazanılması gereken bir alışkanlık olduğu ve zamanla bir kültüre dönüşmesi gerektiğini ifade ederek ailede temelleri atılan okuma kültürünün yerleşmesi ve gelişmesi için okulun, öğretmenlerin, düzenli kütüphane kullanımının önemli olduğundan bahsetmiştir. Buradan hareketle okuma alışkanlığı kazanmanın aslında okumaya başlamadan önce kazanıldığını söylemek mümkündür. Çakmak ve Yılmaz (2009) okuma alışkanlığının daha çok ilkokul çağında öğrencilere kazandırıldığını, ancak okul öncesi dönemde de çocuklara resimli kitapların okunması, resimlerinin gösterilmesi gibi etkinliklerin çocukları okumaya karşı güdülediğini ve okumaya hazırladığını ifade etmiştir.

Okuma alışkanlığı kazandırmada aile etkisini inceleyen çeşitli araştırmalar, ebeveynlerin rolünün önemini ortaya koymaktadır. Ailelerin kitap okumanın önemini farkında olmalarına ve rol model olmanın gerekliliğini kabul etmelerine rağmen, yoğun çalışma temposu ve ev içi sorumlulukları gerekçe göstererek çocuklarıyla birlikte okuma etkinliklerine katılmadıkları ve bunun sonucunda okumayan ebeveynlerin çocuklarının da okumaya karşı isteksiz oldukları ve okuma alışkanlığı kazanamadıkları görülmüştür (Bilgiç, 2023). Ebeveynlerin okuma motivasyonları ile öğrencilerin okuma alışkanlığı ve okuma tutumu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmada, bu değişkenler arasında düşük düzeyde de olsa pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Demir, 2022). Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvuru bir araştırmada, ebeveynlerin rol model olmasının öğrencilerde okuma kültürü ve okuma bilinci oluşturmada etkili olduğu, ayrıca ebeveynlerin kitap fuarlarına katılma ve kitapçıları ziyaret etme gibi okumaya yönelik etkinlikler gerçekleştirilmesinin öğrencileri okumaya teşvik ettiği ve okuma alışkanlığı kazandırmada önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır (Gül, 2021). Davidovitch & Gerkerova (2023) araştırmasında öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında sosyal faktörleri analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin eğitim düzeyi, ailedeki çocuk sayısı, okumaya ayrılacak zamanın varlığı, ailenin akademik gelişime önem vermesi gibi durumların okuma alışkanlığında etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğretmenlerin ve çocukların değer verdiği yetişkinlerin okuma alışkanlığı kazandırmada rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Birinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma konusunda yapılan kapsamlı bir araştırmada, öğrencilerin aileleri ile kütüphaneye üye olmalarının, özellikle kitap satın alma imkânının bulunmadığı durumlarda, okuma alışkanlığı kazandırma ve okumayı sevdirmeye önemli katkılar sağladığı, ayrıca çocukların kitaplarla etkileşimde bulunmaları için kitaplıkların ve kütüphanelerin kritik bir öneme sahip olduğu vurgulanmıştır (Altıntop, 2019).

Okuma alışkanlığının bireysel gelişimin ve toplumsal kalkınmanın temeli olmasından ve bu alışkanlığın küçük yaşlarda kazandırılmasının önemini vurgulayan araştırma sonuçlarına dayanarak yola çıkılan bu araştırmada ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasında rol oynayan etmenler hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınarak bu görüşler doğrultusunda konu derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır. Buradan ulaşılan bulguların bireyin yaşam boyu öğrenme sürecinde etkili olan ve zihinsel gelişimini destekleyen okuma alışkanlığı kazandırılması yönünde öneriler sunması bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığını kazanmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini almak ve öğretmenlerin aktardıkları görüşler doğrultusunda konuya ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmanın alt amaçları şunlardır.

1. Okuma alışkanlığı kazandırmada velilerin rolü nedir?

2.Okuma alışkanlığı kazandırmada öğrenme öğretme sürecinin ve bu süreçte yapılan çalışmaların rolü nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın yöntemi nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışmasıdır. Nitel araştırmalarda temel amaç, insan davranışını içinde bulunduğu ortamda ve çok yönlü olarak anlamaya çalışmaktır. Nitel araştırma deseni olan durum çalışmasında bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ondan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu kolay örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Kolay ulaşılabilir örnekleme ulaşması hızlı ve kolay olan öğelere dayanır. Nitel araştırmalarda en sık kullanılan stratejilerdendir (Patton, 2005). Araştırmacının evrenin içindeki öğelerden veya elemanlardan kolay ulaşılabilir veya uygun olanı seçerek örnekleme oluşturması yöntemidir (Korkmaz, 2020). Bu yöntemde araştırmacı, ihtiyaç duyduğu büyüklükteki bir gruba ulaşana kadar ulaşılması en kolay olanlardan başlamak üzere maksimum tasarruf sağlayacak şekilde örneklemini oluşturur (Cohen ve Manion 1998). Bu çalışmada çalışma grubu belirlenirken her ne kadar kolay örnekleme yöntemi tercih edilse de her sınıf seviyesinden öğretmenler olması, mesleki kıdemleri açısından farklılık göstermesi, katılımcıların cinsiyetlerinin eşit sayıda olması gibi kriterler de göz önünde bulundurulmuştur.

Ankara ilinin Çubuk ilçesi ile sınırlı olan bu çalışmada sosyal ve ekonomik şartlar bakımından farklı bölgelerde bulunan 3 kamu ilkokulunda çalışan sınıf öğretmenleri çalışma grubunu oluşturmaktadır. 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında bu okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinden gönüllülük esasıyla gözetilerek her sınıf seviyesinden 3 öğretmen olmak üzere toplam 12 sınıf öğretmenin görüşleri alınmıştır.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Cinsiyet	Mezuniyet	Mesleki Kıdem	Sınıf Düzeyi
G-1	Kadın	Lisans	21 yıl üstü	3.sınıf
G-2	Erkek	Lisans	21 yıl üstü	2.sınıf
G-3	Erkek	Lisans	21 yıl üstü	3.sınıf
G-4	Kadın	Lisans	16-20 yıl	4.sınıf
G-5	Kadın	Lisans	16-20 yıl	1.sınıf
G-6	Kadın	Lisans	21 yıl üstü	3.sınıf
G-7	Erkek	Lisans	16-20 yıl	4.sınıf
G-8	Kadın	Lisans	16-20 yıl	1.sınıf
G-9	Erkek	Lisans	6-10 yıl	1.sınıf
G-10	Erkek	Lisans	16-20 yıl	4.sınıf
G-11	Kadın	Lisans	21 yıl üstü	2.sınıf
G-12	Erkek	Lisans	21 yıl üstü	2.sınıf

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan toplam 12 öğretmenin cinsiyet, öğrenim durumu, kıdem ve okutulduğu sınıf seviyesi değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre çalışmada görüşme yapılan öğretmenlerden 6'sının kadın, 6'sının ise erkek olduğu; öğretmenlerin 12'sinin de lisans mezunu olduğu görülmektedir. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin 1'inin 6-10 yıl aralığında, 5'inin 16-20 yıl aralığında, 6'sının 21 yıl ve üstü aralığında kıdeme sahip oldukları; ilkokul kademesinde her sınıf seviyesinden 3 öğretmen bulunduğu Tablo 1'de yer alan bir diğer bilgidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan 5 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı hazırlanırken öncelikle literatür taraması yapılarak araştırmanın amacına yönelik olabilecek sorular belirlenerek 10 sorudan oluşan soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra uzman görüşleri alınmış, alanında 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip 3 sınıf öğretmeninden soruların anlaşılabilirliği konusunda görüş alınmış, bu geri bildirimler doğrultusunda sorular yeniden düzenlenerek bu sorular arasından konuya ilişkin detaylı bilgi edinilmesini sağlayacak 5 soru seçilmiştir. Bu şekilde veri toplama aracının geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacı görüşme sorularını hazırlarken öncelikle yeterince emek ve zaman ayırmalıdır. Nitel araştırma geçerlik ve güvenilirlik kriterlerinden olan yansıtıcılık; mülakat hazırlanırken, sorular hakkında kapsamlı bir şekilde düşünüp soruların düzeltmelerle iyileştirilmesi sonucu sağlanmış olur. Bu çerçevede görüşmeci söz konusu sorular kendisine yöneltilseydi ne düşünüp, nasıl hissedirdi bunu değerlendirerek sorularını oluşturmaya çalışmalıdır (Maxwell, 2013). Buradan hareketle görüşme formu hazırlandıktan sonra 2 öğretmen ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Ankara'nın Çubuk ilçesinde 3 okulda görev yapan öğretmenlerden gönüllülük esasına göre belirlenen öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu 3 okul farklı sosyal ve kültürel özelliklere sahip bölgelerden seçilmiştir. Öncelikle öğretmenler ile telefon ile görüşme sağlanmış, çalışmaya katılmayı kabul eden öğretmenlerden randevu alınarak yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Görüşmeler 15-40 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler esnasında gönüllülük esasına göre göz önünde bulundurularak ses kaydı alınmıştır. Ses kaydı alınmasını istemeyen 2 katılımcı ile yapılan görüşmede notlar alınarak yazılı olarak veri toplanması sağlanmıştır.

Veriler, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Öncelikle toplanan veriler bilgisayar ortamına aktararak yazıya dökülmüş ve ham veri metinleri elde edilmiştir. Daha sonra, bu metinler, görüşme yapılan sınıf öğretmenlerine gönderilerek, katılımcıların onayları (katılımcı teyidi) alınmıştır. Elde edilen yanıtlar doğrultusunda her bir katılımcının her soruya verdiği cevaplar ayrıştırılarak düzenlenmiş ve analiz için hazır hale getirilmiştir. Bu veriler, okuma ve karşılaştırma işlemleri sonucunda belirli kodlar oluşturularak, temalar altında kategorize edilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen görüşler sunulurken görüşmeci anlamını ifade eden G1, G2, G3... kısaltmaları kullanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda iç geçerlik, bulguların geçerliliğini ve güvenilirliğini ifade ederken, dış geçerlilik, bulguların diğer bağlamlarda uygulanabilirliğini veya uygunluğunu ifade eder (Miles ve Huberman, 1994). Bu araştırmada görüşme formu oluşturulurken alanyazın taraması yapılmış ayrıca alan uzmanlarından görüş alınarak araştırmanın inandırıcılığı sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme esnasında alınan ses kayıtlarının yazılı hale getirilme işleminde her iki yazarın uzlaşması sağlanarak araştırmanın güvenilirliği artırılmıştır. Oluşturulan yazılı görüşme verileri, araştırmacılar tarafından katılımcılara teyit ettirerek araştırmanın onaylanabilirliğini artırmışlardır. Toplanan verilerin analizi aşamasında ise bulgular, katılımcı görüşleri desteklenerek aktarılabilirlik bakımından güçlendirilmiştir. Elde edilen veriler ve analiz dökümanları araştırmanın yazarları tarafından karşılaştırılarak tutarlılık sağlanmıştır.

Araştırma Etiği

Veri toplamak için uzman görüşlerine dayanarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile Gazi Üniversitesi Etik Kurul tarafından istenen belgeler hazırlanarak Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'na başvuru yapılmış, araştırmanın uygulanmasında herhangi bir etik sakınca bulunmadığına dair 11.07.2024-E.993831 tarih ve sayılı onay alınmıştır.

Bulgular

Tablo 2

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Yönelik Görüşlerine Ait Tema Örüntüsü

Tema	AltTema	Kodlar	N
Okuma Alışkanlığı	Veli Etkisi	Örnek Olma	7
		Yönlendirme	2
		İlgi	3
		İş birliği	2
		Okuma Kültürü	6
	Örnek Davranış Modelleri	Okuma Saati	4
		Rol Model Olma	10
		Okuma Projesi/Okuma Grupları	4
		Ödüllendirme	3
		Yarışmalar/sınavlar	3
	Okuma Kazanımlarının Etkisi	Yetersiz	3
		Yeterli	7
	Okuma Kazanımlarının Etkisi	Desteklenmeli	2
		Ders Kitaplarının Etkisi	İlgi Çekici Olmaması
	Metinlerin Uzun Olması		6
Yetersiz Düşünmeye Yönlendirmemesi	5		
Metin Çeşitliliğinin Azlığı	3		
	2		
Kütüphanelerin Etkisi	Kütüphane Üyeliği	5	
	Düzenli Kütüphane Ziyaretleri	7	
	Sınıf Kitaplığı Oluşturma	7	
	Veli Öğretmen İş Birliği	4	
	Etkileşim	2	

Tablo 2 incelendiğinde ilkökul öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmada öğretmen görüşlerinden elde edilen bulguların veli etkisi, örnek davranış modelleri, okuma ile ilgili kazanımlar, ders kitapları ve kütüphane kullanımı olmak üzere 5 alt tema olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Yine tabloda veli etkisi alt temasında örnek olma (7), yönlendirme (2), ilgi (3), iş birliği (2), okuma kültürü (6) kodlarının oluştuğu yer almaktadır.

Öğretmenler okuma alışkanlığı kazandırmada velilerin en önemli faktörlerden biri olduğunu, okuma alışkanlığının küçük yaşlarda ailede kazanıldığını düşünmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre velileri kitap okuyan çocukların da okumaya karşı istekli ve hevesli olduğu bir gerçektir. Veli etkisi alt temasına ilişkin kodlarla ilgili alıntılar şu şekildedir:

G8: “Her zaman karşımıza çıkan bir söz var. Çocuk ailenin aynasıdır denir, çocuk yakın çevresinde ne görürse onu uygular. Elbette çocuğun her yönden ilk eğitimini

aldığı ailenin tutum, davranış, alışkanlık, hobi gibi özellikleri örnek olur onlara. Ebeveynleri kitap okuyan çocukların da kitap okumaya daha yatkın oldukları önemli bir gerçektir.” (Örnek olma)

G6: *“Çok güzel bir nokta aslında, eğitimde sac ayağından bahsediliyor ya ailede okuma alışkanlığı olmayınca biz ne kadar teşvik etsek de ilerlemiyor. Aile bizi destekleyince su gibi akıp gidiyor ve bu birebir gözleniyor.” (İş birliği)*

G9: *“Ailenin okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkisi azımsanmayacak kadar çok büyük özellikle ilk okula başlayana kadar ilk 6 yaşında çocuk hep ailede anasınıfi da dahil okula başladıktan sonra da ailenin yanında önemli bir zamanının geçirdiği için aile bireylerinin, anne babanın belli periyodlarla kitap, dergi, neşriyat okumaları, kütüphaneye gidip gelmeleri evde belli bir okuma saati oluşturmaları, elektronik cihazları belli bir süre bırakarak kitap okumaları çocuklara olabilecek en güzel örneklerden. Bu nedenle ailenin etkisi çok önemli.” (Okuma kültürü)*

Örnek davranış modelleri alt temasında okuma saati (4), rol model olma (10), okuma projesi/okuma grupları (4), ödüllendirme (3), yarışmalar/sınavlar (3) kodları yer almaktadır. Öğretmenler, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak için çeşitli davranış modelleri oluşturmaktadır. Bu modellerin işlevliliğine göre okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik davranışlarını geliştirmektedir. Örnek davranış modelleri alt temasına ilişkin kodlarla ilgili alıntılar şu şekildedir:

G2: *“Sınıfta Türkçe derslerinde ben de dahil olmak üzere okuma saatleri yapıyoruz. Herkes sevdiği kitabı alıyor. Ben de okuyorum. Ayrıca 2 ayda bir okuma saatinde velileri de davet ediyorum. En azından gelebilen veliler ile % 60, %70 katılım oluyor. Hem ailelerin daha çok annelerin okuduklarını çocuklar da görüyor. Sessiz okuma yapıyoruz.”*

G8: *“Kitap kokusuna aşık bir öğretmen olarak çantamda her gün mutlaka kitap taşıyorum. Okuma saatimizde çantamdan kitabımı çıkarırım ve önce gözlerimi kapatıp kokularım sayfalarını. Benim söylememe gerek kalmadan onlar da yapar aynı hareketi.” (Rol model olma)*

G4: *“Annelerle hala mezun ettiğim sınıfla şimdi 8. Sınıfı bitirdiler okuma grubumuz var ama geçtiğimiz yılki 4. Sınıf velilerimle bunu sağlayamadım (öğretmen de vardı içlerinde ama çoğu katılmadı meşgul olup zamanım yok dedi). Ancak eski sınıflarımla hala devam eden okuma gruplarımız var.” (Okuma grupları)*

G7: *“Yerel ve ulusal kitap okuma yarışmalarına katılmalarını sağlıyorum. Afiş, şiir, resim vb etkinliklerle, bu dallarda düzenlenen yarışmalarla okuma alışkanlığı kazandırmaya çalışıyorum.” (Yarışmalar)*

Okuma kazanımları alt temasında yeterli (7), yetersiz (3), desteklenmeli (2) kodları yer almaktadır. Okuma kazanımlarını yeterli bulan öğretmen sayısı fazla olmakla birlikte yetersiz bulan ve desteklenmesi gerektiğini ifade eden öğretmenler de bulunmaktadır. Bu alt temaya ilişkin kodlarla ilgili alıntılar şu şekildedir:

G1: *“Kazanımları eksik buluyorum. Çocukların bakış açılarını geliştirdiğini düşünmüyorum. Dar bir çerçevede kalıyor.” (Yetersiz)*

G2: *“Okuma kazanımlarını biraz zayıf görüyorum. Ben bu sene farklı bir metot uyguladım. Hikâyeye tamamlama gibi hem yazmaya hem düşünmeye yönlendirerek. İnternette bulduğumuz ya da kendi oluşturduğum hikâyeleri yarıda keserek sonraki akışı kendilerinin tamamlamalarını sağladık. Çok da güzel sonuçlar elde ettiğimizi gördük. Hem çocukların hayal güçleri gelişti hem de yazma becerileri. Farklı bir uygulama oldu. Okumaya ilişkin kazanımların okuma alışkanlığı kazandırmada yetersiz olduğunu, bu ve buna benzer yollarla desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Desteklenmeli).*

Ders kitapları alt temasında ilgi çekici olmaması (4), metinlerin uzun olması (6), kitapların yetersiz olması (5), metinlerin düşünmeye yönlendirmemesi (3), metin çeşitliliğinin az olması (2)

şeklinde belirtilmiştir. Öğretmenlerin ders kitaplarının içeriklerini hakkında genel görüşü öğrenci seviyesine yönelik metinler içermemesi yönünde birleşmektedir. Ders kitaplarının içeriklerinin düzenlenerek okuma alışkanlığı kazandırmada etkin rol oynamasının önemini vurgulamışlardır. Ders kitapları alt temasına ilişkin kodlarla ilgili alıntılar şu şekildedir:

G3: “Ders kitaplarını yeterli bulmuyorum. Öğrenci seviyelerinin biraz üstünde. Öğrenci seviyesine indirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Metinler masal tarzı olabilir, öğrencilerin hayal dünyasını geliştirecek bir yaklaşımda olabilir. Ders kitapları yeterince uygun değil.”

G6: “Şiir çok az, fabl olurdu daha öncelleri. Metin çeşitliliği olmalı. Öğretici bilgilendirici metin çok az mesela. Metinler günlük hayatla ilişkilendirilmiyor. Bütün bunlar da okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkiliyor. Kuyuya atılmış gibi metinler. Çocuklar içinden bilgi çıkarmaya çalışıyor.”

G11: “Ders kitaplarının içeriklerini değerlendirdiğimde bana göre eksiklikler olduğunu söyleyebilirim. Örneğin metin içeriklerinin sınıf düzeyine uygun olmadığını görüyoruz zaman zaman. 2.sınıf kitabında çok uzun, uzun olmasının yanında çocuklar için kavramanın zor olduğu metinlerin varlığından bahsedebilirim. Metinlerin aynı zamanda çocuklar için bir anlam ifade etmesi, bir mesaj vermesi, öğrenmeyi sağlaması gerekiyor diye düşünüyorum. Çocukların günlük hayatıyla bağlantılı, kendi yaşantılarından örnekler bulabileceği metinlerin var olması metinleri daha anlamlı ve işlevsel olmasını sağlayacaktır. Ders kitaplarının buna göre düzenlenmesinin daha iyi olacağı fikrindeyim.”

Kütüphane kullanımı alt temasında kütüphane üyeliği (5), düzenli kütüphane ziyaretleri (7), sınıf kitaplığı oluşturma (7), veli öğretmen iş birliği (4), etkileşim (2) kodları yer almaktadır. Öğretmenler kütüphane kullanımının okuma alışkanlığı kazandırmaya önemli katkısı olduğunu düşünmektedir. Sınıf kitaplığı oluşturma, okul kütüphaneleri, ilçe ve il kütüphanelerinden yararlanmanın okuma alışkanlığı kazandırma konusunda önemli olduğunu görüşlerinde belirtmişlerdir. Bu alt temaya ilişkin kodlarla ilgili alıntılar şu şekildedir:

G9: “Mekanlar insanların hayatında çok önemli bir role sahip her türlü mekân insanda bir iz bırakır, insanın ruhunda bir yer tutar. Kütüphane de bir mekân olarak orada öğrencilerin sınıf ortamından farklı bir mekânda tebdili mekân dediğimiz yani yeni bir mekân dediğimiz bir yerde kitaplarla ve okuyan başka çocuklarla buluşması içindeki okuma duygularını, okuma yetisini ateşleyebilir. Yani çocuk kütüphaneye burada ne var ne yok diye uğradığında hiç ummadığımız şekilde olumlu değişiklikler olabilir.” (Etkileşim)

G10: “Kütüphaneler zengin kitap içeriğiyle öğrencilere istedikleri türden kitap okuma imkânı sunmakta. Öğrenci ilgisini çeken kitapları okudukça okuma alışkanlığı kazanma olasılığı da haliyle artmaktadır. Sınıfımda kitaplık oluşturarak ve bu kitaplığı daha zengin hale getirmek için kitaplığa yeni kitaplar kazandırarak öğrencilerimi daha fazla ve farklı içerikli kitaplara ulaşmaları için gayret gösteriyorum.” (Sınıf kitaplığı oluşturma)

G12: “Kütüphanelerin ihtisamıyla çocukları buluşturmaya çalışırım hep. Zaman zaman kütüphane ziyaretleri yapmaya çalışırım. Kütüphane görselleri gösteririm. “Sizin bir kütüphaneniz olsa nasıl olmasını isterdiniz. Resimle anlatır mısınız?” gibi sorularla zihinlerinde kendi kitaplıklarını canlandırmalarını isterim. Kütüphane çok önemli bence. Velilerime de çocukları kütüphanelere götürmeleri konusunda bilgilendirme yapıyorum. İmkanları dahilinde büyük kütüphaneleri görmelerini sağlamalarının faydalı olacağını anlatıyorum. Sınıf kitaplığına çeşitli kitaplar almaya çalışıyorum çocukların seveceği tarzlarda ve ilgi alanlarını göz önünde bulundurarak. Örneğin uzay konusuna merakı olan öğrencilerim için uzayın anlatıldığı bilimsel nitelikte kitaplar alıyorum. Böylece severek, istekle okuyorlar.”(Kütüphane ziyaretleri)

G8: “Öğrencilerimi daha 1.sınıftayken okulumuzun kütüphanesine çıkararak oradaki kitaplarla tanıştırdım. Kütüphane ortamını çok seviyorlar. İlçemizde bulunan kütüphaneye üye olmaları için ailelerini mutlaka yönlendiririm.” (Kütüphane üyesi)

Kütüphane kullanımına yönelik G3 kodlu görüşmecinin ayrıca belirttiği ifadesine dayanarak sadece çocuklara yönelik kütüphaneler oluşturulmasının da ilgi çekici olabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. G1 kodlu görüşmecinin görüşme soruları dışında ayrıca belirttiği bilinçsiz teknoloji kullanımının okuma alışkanlığını olumsuz etkilediği, bu konuda da velilerin çocukları kontrol etmelerinin faydalı olacağını söylemek yerinde olacaktır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada ilkokul öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik öğretmen görüşleri alınarak konu derinlemesine incelenmiştir. Çeşitli değişkenler açısından ele alınan okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik öğretmen görüşleri analiz edilmiştir. Sonuç olarak velilerin okuma alışkanlığı kazandırmada çok büyük etkisi olduğu görülmüştür. Bunu destekler nitelikte Çakmak ve Yılmaz (2009) araştırmasında ailelerin kilit rol oynadığı, ailelerin çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmalarına yönelik onlara kitap alma, kitap okuma, masal anlatma gibi etkinliklerin çocukların okumaya ilgisini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Patterson (2017) araştırmasında çocukların okuma alışkanlığı davranışlarının ebeveynleri ile benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca bener şekilde Mullen (2010) araştırmasında çocukların okuma alışkanlığını geliştirme konusunda ebeveynlerin çok iyi birer rol model olduğu sonucuna ulaşmıştır. Darıcan (2014) ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını incelediği araştırmasında ebeveynlerin çocuklara çeşitli kitaplar okuma davranışının çocuklara okuma alışkanlığı kazandırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte ebeveynlerin evlerine gazete, dergi gibi yayınlar almasının, kendilerinin de sık sık okuma yapmasının, okul öncesi dönemde çocuklara kitap, defter, kalem, dergi gibi okuma yazma materyalleri almasının, kitap evleri ve kitap fuarları gibi yerlere ziyaretler yapmalarının çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli rol oynayan davranışlar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren ebeveynler tarafından kitap okunması çocuklarda okumaya karşı ilgi uyandırmakta ve kitap okumanın severek, isteyerek yapılan bir eylem olduğu fikrini olgunlaştırmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin çocukları ile kitap alışverişi yapmaları, imkanları dahilinde kitap fuarlarını ziyaret etmeleri okuma alışkanlığı kazandırmada etkili olacak davranışlar arasındadır. Kamala (2022) tarafından Nepal’de gerçekleştirilen araştırmanın amacı, temel eğitim düzeyindeki öğrencilerin okuma alışkanlıklarını kazanmalarında ebeveynlerin rollerine yönelik öğretmen algılarını belirlemektir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kullanıldığı araştırmanın bulgularına göre ebeveynlerin yeterince sosyoekonomik gelişmişlik düzeyine sahip olmamalarının çocukların okuma alışkanlıklarını geliştirme sürecini olumsuz etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde okuma alışkanlıklarının önemli bir etkisi olduğu vurgulanan araştırmada ailelerin eğitim seviyelerinin ve sosyoekonomik düzeylerinin düşük olmasının, okuma alışkanlığı sürecinde önemli engeller oluşturabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin öğrencilerine okuma alışkanlığı kazanmasında oluşturdukları örnek davranış modelleri arasında; rol-model olmak, sınıfta okuma saatleri düzenlemek, ödüllü yarışmalar düzenlemek, okuma gruplarına ve okuma projelerine öğrencileri dahil etmek, paylaşım yapmak, velilerle iş birliği içinde olmak, okumayı sevdirmek gibi davranışlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şahin ve Ergül (2022) öğretmenlerin, öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmada kullandığı stratejileri araştırdığı çalışmada; öğretmenlerin sınıf ortamında en çok okuma saatleri düzenleme, çocuklarının okumalarının takibini yapma, okunan kitaplarla ilgili çeşitli etkinlikler düzenleme, sınıf kitaplığı oluşturma, çocuklarla birlikte okuyarak onlara örnek olma, okuma yarışmaları düzenleme, başarılı okuyucuları ödüllendirme ve kitap okumaya özendirme gibi stratejileri, sınıf dışı ortamlarda ise en çok, aileyi sürece dâhil etme, okuma ödevleri verme ve bu ödevlerin takibini yapma, kütüphane ve kitap fuarlarına gezi düzenleme, yazar söyleşilerine katılım sağlama, okumaya dair önerilerde bulunma, farklı ortamlarda okuma etkinlikleri düzenleme gibi stratejileri kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Öztemiz ve Önal (2013) çalışmalarında öğretmenlerin drama, yarım kalan hikâyeyi tamamlama gibi oyunlarla okuma saatleri düzenlediklerini ve bu durumun okuma etkinliğini ders ya

da ödev niteliğinde olmaktan çıkarıp öğrenciler için keyifli bir hale getirerek, okuma alışkanlığının gelişmesine de katkı sağladığını belirtmişlerdir. Karakullukcu ve Çelik (2020) araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanabilmeleri için okuma saati düzenleme, okuma ödevi verme ve öğrencilerin okudukları kitapların kaydedildiği okuma listesi oluşturma gibi etkinlikler yaptıkları sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu sonuçlardan hareketle öğretmenlerin okuma alışkanlığı kazandırmada öğrencilere model olması büyük önem taşımaktadır. Öğretmen görüşleri değerlendirildiğinde okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik yapılan uygulamaların kazanım olarak programda yer almasının bu hedefi gerçekleştirmek için katkı sağlayacağı sonucu elde edilmiştir. Kazanımların bu yönde geliştirilmesi öneri olarak sunulmaktadır. Bu araştırma sonucunda Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenci düzeyine göre uzun olduğu, öğrencilerin ilgisini çekmediği, onları düşünmeye yönlendirmediği, bazı metinlerin öğrencilere yönelik bir anlam ifade etmediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Saltık (2018) Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin niteliğine yönelik öğretmen görüşlerine başvurarak yaptığı araştırmasında ders kitaplarının çocukların kolay ulaşabilecekleri etkili araç olduğu, ancak kitaplarda çocukların ilgi alanlarına ve düzeylerine uygun olmayan metinlerin olduğu, özensizce seçilmiş metinlerin okumaya karşı isteksizlik uyandırdığı, çocukları içinde yaşatmayan ve merak duygularını açığa çıkartmayan, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmayan metinler olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Bu sonuçlardan hareketle ders kitaplarının içeriklerinin öğrenci seviyesine uygun hale getirilmesi, özellikle Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin anlama becerilerini geliştirecek şekilde seçilmesi, öğrenci düzeylerine uygun bir anlam ifade eden ilgi çekici metinlerin olması ve metin çeşitliliğinin artırılması öneriler arasındadır. Son olarak kütüphanelerin etkili ve doğru kullanıldığında okuma alışkanlığı üzerinde etkisinin büyük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte kütüphanelerde çocukların ilgisini çekecek şekilde düzenlemeler yapılarak onlara okumayı sevdirmeye davranışı kazandırılabilir ve birbirleriyle etkileşim halinde olmalarının okuma alışkanlığı kazandırmaya katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla ilişkili olarak Türkben'in (2019) araştırmasında çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı kazandırmada büyük etkisi olduğunu ifade eden öğretmen adayları, çocukların kütüphanelerde kitaplar ile etkileşim içerisinde olduğunu, bu etkileşimin de çocukların duyu ve düşünce dünyasını geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Çocuk kütüphanelerinin çocuğa özgü olması, onların seviyelerine uygun kitap sayısının fazla oluşu gibi çeşitli unsurlar çocuğun okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olacaktır.

Aile çocuğun okuma alışkanlığını yaşam biçimi haline getirmesinde öncü ve rehber olmalıdır. Küçük yaşta çocuğa örnek olmanın okumaya duyulan ilgi ve merakı arttırdığı için ebeveynlerin mutlaka okuma alışkanlığı edinmesi önerilmektedir. Yine evde kitaplığı olan ailelerin çocuklarının kitaplara ve okumaya aşina oldukları ve ilgi duydukları sonucundan hareketle evde ailelerin çocukların görebileceği bir bölümde kitaplık oluşturmaları ve ailece okuma saatleri düzenlemeleri öneriler arasındadır. Yapılan araştırmalar ve bu araştırmada değerlendirilen öğretmen görüşleri incelenerek ebeveynlerin çocuklarına küçük yaşlarda kitap okumaları, birlikte yapılan faaliyetler arasına okuma çalışmalarının eklenmesi öneriler arasında yer almaktadır. Ayrıca ebeveynlerin çocukları ile kitap alışverişi yapmaları, imkanları dahilinde kitap fuarlarını ziyaret etmeleri okuma alışkanlığı kazandırmada etkili olacak davranışlar arasındadır. İlkokul öğrencilerinin her konuda öğretmenlerini örnek aldığı göz önünde bulundurulduğunda öğrenme öğretme sürecinde öğretmenlerin, davranışların etkisini de gözlemleyerek örnek olacak çeşitli davranış modelleri geliştirmeleri öneriler arasındadır. Araştırma sonuçlarına göre sınıfta ya da sınıf dışı öğrenme ortamlarında birlikte okuma saatleri düzenlemek, zaman zaman bu okuma saatlerine velileri de davet ederek sürece onları da katmak okuma alışkanlığı kazandırmaya katkı sağlayacak uygulamalardan bir tanesidir. Öğrencileri ve velileri de dahil ederek okuma grupları oluşturmak ve bu gruplarla paylaşım etkinlikleri düzenlemek okuma alışkanlığı kazandırmaya katkı sağlayacak öneriler arasındadır. Okuma kazanımlarının okuma alışkanlığı kazandırma konusunda kısmen yetersiz olduğu sonucuna ulaşılan bu araştırmada öğretim programlarında okumaya yönelik kazanımların desteklenmesi önerilmektedir. İlkokul öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik sınıf ve okul kitaplıkları oluşturulması, kitaplıkların zenginleştirilmesi, ilçe ve il kütüphanelerinin öğretmen rehberliğinde veli iş birliği ile kullanılması, velilerin ve öğrencilerin ilçe ve il kütüphanelerine üye olarak düzenli olarak kütüphanelerden faydalanmaları öneriler arasındadır. Kütüphanelerin okuma alışkanlığı kazanmada rolünün büyük olduğu sonucuna dayanarak okul kütüphanelerinin varlığı, yeterli olup olmadığı, yoksa okullarda

kütüphane oluşturmak için nerelerden nasıl destek alınabileceği varsa okul kütüphanelerinin zenginleştirilmesi için neler yapılabileceği konusunda araştırmalar yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazarların Katkı Oranı

Bu makaleye birinci yazarın %50, ikinci yazarın %50 oranında katkısı vardır.

Çıkar Çatışması

İki araştırmacı da bu araştırmada çıkar çatışmasına sebep olabilecek bir durum olmadığını teyit etmektedir.

Teşekkür ve Açıklama: Bu araştırma Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda (USOS 2024) 13.11.2024 tarihinde online sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

- Akyol, H. ve Şahin, A. (Eds). (2020). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Altıntop, P. (2019). *Birinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıcı, A. F. (2008). *Okuma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bilgiç, N. (2023). *Okuma alışkanlığı kazandırmada veli etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Cohen, L. ve Manion, L (1998). *Research methods in education (4th ed.)*. London: Routledge
- Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2009) okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe üniversitesi Beytepe anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği* 23, 3(2009), 489-509
- Darıcan, A. (2014). *İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Davidovitch, N. & Gerkerova A. (2023). Social Factors Influencing Students' Reading Habits. *African Educational Research Journal*, v11 n3 p351-359
- Demir, E. (2022). *Ebeveyn okuma motivasyonunun ilkökul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve okuma tutumu ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gambrell, L. B. (2015). Getting students hooked on the reading habit. *The Reading Teacher* 69(3) 259-263
- Gül, E. (2021). *İlkokul öğrençilerinin okuma alışkanlığı kazanmasını etkileyen faktörlerin belirlenmesi: bir karma yöntem*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Güneş, F. (2015). *Etkinliklerle hızlı okuma ve anlama*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gürsoy, H.C. (2018). *Kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında yardımcı bir araç olarak çizgi romanların kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

- Karakullukcu, N. ve Çelik, Y. (2020). İlkokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 1- 14
- Karunaratne, S. K., & Navaratne, H. L. (2023). Original paper the impact of the reading habit on the writing skills of primary students. *Studies in Linguistics and Literature Vol. 7*, No. 4, 2023 Erişim: www.scholink.org/ojs/index.php/sll
- Kamala, K. C. (2022). Perception of Teachers about the Role of Parents in Developing Reading Habit of Basic Level Students. *Lumbini Journal of Language and Literature*, 3(1), 39-48.
- Kırs, F. (2022). *Türkiye’de öğrencilerin okuma alışkanlığı: bir meta sentez çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Korkmaz, İ. (2020). *Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri*. B. Oral ve A. Çoban (Ed.), Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative research design: An interactive approach*. Los Angeles: Sage.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Mullen, J. (2010). Developing positive attitudes in children. National Association of School Psychologists
- Öztemiz, S. ve Önal, H.İ. (2013). İlkokul öğrencilerinin oyun tekniği ile okuma alışkanlığı kazanmasına yönelik öğretmen görüşleri: Ankara Beytepe İlkokulu örneği. *BEU SBU Dergisi*, 2(1), 65-79
- Patterson, D. (2017). Exploring the trends between the reading attitudes and habits of children and their parents at a community reading camp. (Yüksek Lisans Tezi). University of Florida.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Sallabaş, M. E. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 141-155
- Saltık, O. (2018). Okuma kültürü edindirme sürecinde Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin niteliği üzerine öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 281-296.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, A. ve Ergül, S. (2022). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine okuma alışkanlığını kazandırma stratejileri: Bir olgubilim çalışması. *Erciyes Journal of Education*, 6(1), 19-43. <https://doi.org/10.32433/eje.1022364>
- Şentürk, B. (2021). Okuma kültürünün geliştirilmesinde gizli kahramanlar: kütüphaneler. M. Aslıyüksek (Ed.), *Okuma kültürü ve kütüphaneler içinde* (ss. 53-73). İstanbul: Hiper Yayıncılık.
- Türkben, T. (2019). Çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi* (77), 363-388

Yıldırım, Ş. ve Şimşek, H. (2016) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Onuncu baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, C. ve Okur, A. (2010). İlköğretim okullarındaki okuma etkinliklerinde göz ardı edilen bir konu: sözcük öğretimi, TÜBAR-XXVII, 753-773. ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.

Extended Abstract

Introduction

Reading is undoubtedly a priority language skill that must be acquired. However, acquiring reading skills alone is not enough. After acquiring this skill, it is important to turn it into a habit. As a matter of fact, the habit of reading affects both the academic success of individuals and enables them to develop socially and culturally. In today's age of technology, reading skill has increased its importance even more. Because information is constantly renewed and changing. Deficiencies arise in the society consisting of individuals who do not have reading habits. Considering that gaining reading habits is important for both individual progress and social development, this study aims to examine the variables that play a role in gaining reading habits in primary school students according to teachers' opinions and to produce solutions in line with these opinions. The sub-objectives of the research are as follows.

1. What is the role of the parents in gaining reading habits?
2. What is the role of the learning-teaching process and the studies carried out in this process in gaining reading habits?

Method

The research was prepared within the framework of "qualitative research approach". The research design is "case study" which is accepted as one of the qualitative research designs. In this study, semistructured interview technique was preferred as the data collection method and the collected data were analyzed by content analysis. The study group of the research was formed by convenience sampling method. The study group consists of 12 classroom teachers working in public primary schools in Çubuk district of Ankara. In order to collect data, an application was made to the Gazi University Ethics Committee by preparing the semi-structured interview form prepared by the researcher based on expert opinions and the documents requested by the Gazi University Ethics Committee taken.

Findings

When examined, it is seen that the findings obtained from teachers' opinions in gaining reading habits in primary school students are classified as 5 sub-themes: parent influence, exemplary behavioral models, reading-related achievements, textbooks and library use. Again, the table shows that the sub-theme of parent influence includes the codes of being an example (7), guidance (2), interest (3), cooperation (2), and reading culture (6). Teachers think that parents are one of the most important factors in gaining reading habits and that reading habits are acquired in the family at an early age. According to the opinions of classroom teachers, it is a fact that children whose parents read books are also willing and enthusiastic about reading. The sub-theme of exemplary behavior models includes the codes reading time (4), being a role model (10), reading project/reading groups (4), rewarding (3), competitions/exams (3). Teachers create various behavioral models to help students gain reading habits. According to the functionality of these models, it develops behaviors aimed at gaining reading habits. The reading achievements sub-theme includes the codes sufficient (7), insufficient (3), and should be supported (2). Although there are many teachers who find reading achievements sufficient, there are also teachers who find them inadequate and state that they should be supported. In the sub-theme of textbooks, it is stated that they are not interesting (4), the texts are long (6), the books are insufficient (5), the texts do not lead to thinking (3), and the text diversity is low (2). The general opinion of teachers about the content of textbooks is that they do not contain texts for the student level. They emphasized the importance of organizing the contents of textbooks and playing an active role in gaining reading habits. The sub-theme of library use includes the codes of library membership (5), regular library visits (7), creating a classroom library (7), parent-teacher cooperation (4), and interaction (2). Teachers think that library use contributes significantly to gaining reading

habits. They stated that creating a classroom library and benefiting from school libraries, district and provincial libraries are important in gaining reading habits.

Conclusion, Discussion and Recommendations

As a result of this research, it was seen that parents have a great impact on gaining reading habits. In support of this, Çakmak & Yılmaz (2009) concluded in their study that families play a key role, and that activities such as buying books, reading books, and telling stories to help families acquire reading habits in their children increase children's interest in reading. Reading books to children by parents from a young age creates interest in reading in children and matures the idea that reading is an act done willingly and with love. In addition, parents shopping for books with their children and visiting book fairs within their means are among the behaviors that will be effective in gaining reading habits. Among the exemplary behavioral models that teachers create for their students to gain reading habits: It has been concluded that there are behaviors such as being a role model, organizing reading hours in the classroom, organizing award-winning competitions, including students in reading groups and reading projects, sharing, cooperating with parents, and making them love reading. Şahin & Ergül (2022) in their study investigating the strategies used by teachers to gain reading habits in their students; The most commonly used in-class strategies by teachers are arranging reading time, keeping track of reading, organizing activities related to the books read, creating a classroom library, being a model by reading together, organizing reading competitions, rewarding good readers and encouraging book reading, and the most common out-of-class strategies are: It was concluded that they used strategies such as involving the family in the process, giving and following up reading assignments, taking them to libraries and book fairs, participating in author interviews, giving advice on reading, and organizing reading events in different environments. Based on these results, it is of great importance for teachers to be models for students in gaining reading habits. When teachers' opinions were evaluated, it was concluded that including the practices aimed at gaining reading habits in the program as learning outcomes would contribute to achieving this goal. Improving the gains in this direction is offered as a suggestion. As a result of this research, it was concluded that the texts in Turkish textbooks were long for the student level, did not attract the attention of the students, did not direct them to think, and some texts did not have any meaning for the students. Olcay (2018), in his research by consulting teachers' opinions about the quality of the texts in Turkish textbooks, found that textbooks are the most effective tool that children can easily access, but there are texts in the books that are not suitable for children's interests and levels, carelessly selected texts arouse reluctance to read, do not allow children to live in them. It has been concluded that there are texts that do not reveal the feelings of curiosity and do not develop the love and habit of reading. Finally, it has been concluded that libraries have a great impact on reading habits when used effectively and correctly. In addition, it has been concluded that by making arrangements in libraries to attract the attention of children, they can gain reading love behavior and interacting with each other will contribute to gaining reading habits.

The family should be a pioneer and guide in making the child's reading habit a lifestyle. It is recommended that parents develop a reading habit, as setting an example for the child at a young age increases interest and curiosity in reading. Suggestions include families creating a library in a section of the house where children can see it and organizing family reading hours. It is among the suggestions that teachers should develop various behavioral models that will set an example by observing the effects of behaviors in the learning-teaching process. Creating reading groups by including students and parents and organizing sharing activities with these groups are among the suggestions that will contribute to gaining reading habits. In this study, which concluded that reading achievements are partially insufficient in gaining reading habits, it is recommended to support reading achievements in curriculum. Selecting texts in Turkish textbooks in a way to improve students' comprehension skills, having interesting texts that express a meaning appropriate to student levels and increasing the variety of texts are among the suggestions. Creating classroom and school libraries for primary school students to gain reading habits, enriching libraries, using district and provincial libraries with the cooperation of parents under the guidance of teachers, parents and students

becoming members of district and provincial libraries and regularly benefiting from libraries are among the suggestions.